

MỘT SỐ GIẢI PHÁP NÂNG CAO ĐẠO ĐỨC NHÀ GIÁO THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH TRONG NHÀ TRƯỜNG HIỆN NAY

Lê Thị Hòa¹

TÓM TẮT

Trong cuộc đời hoạt động cách mạng của mình, Hồ Chí Minh luôn chú trọng đề cao vai trò của các nhà giáo đối với xã hội. Trong đó, Người cho rằng đội ngũ nhà giáo là những người có trách nhiệm đào tạo, bồi dưỡng cho thế hệ trẻ đáp ứng sự phát triển đất nước. Vậy đạo đức nhà giáo theo tư tưởng Hồ Chí Minh bao gồm những nội dung nào? Làm thế nào để nâng cao đạo đức nhà giáo cho các thầy cô trong nhà trường hiện nay? Đó chính là nội dung và phạm vi nghiên cứu của bài viết này.

Từ khóa: Tư tưởng Hồ Chí Minh, đạo đức nhà giáo.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Hồ Chí Minh là một tấm gương sáng ngời về đạo đức. Người rất quan tâm đến vấn đề đạo đức trong giáo dục và nhất là đạo đức của nhà giáo. Tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức nhà giáo là một trong những nội dung quan trọng trong hệ thống tư tưởng lý luận của Người. Hiện nay, các thế hệ nhà giáo đang nỗ lực hết mình vì sự nghiệp trồng người, đào tạo ra những con người có tri thức, kỹ năng phẩm chất đạo đức tốt phục vụ sự nghiệp phát triển đất nước. Phần lớn các thầy cô giáo đều có tâm huyết, tinh thần trách nhiệm, tận tụy với công việc và đạt được những thành tích nhất định trong sự nghiệp giáo dục đào tạo. Tuy nhiên, do ảnh hưởng của mặt trái nền kinh tế thị trường, ở một số nơi do áp lực công việc cùng với đời sống còn nhiều khó khăn đã xuất hiện một số nhà giáo suy thoái về phẩm chất đạo đức, nhân cách, không gương mẫu trong nghề nghiệp, dẫn đến vi phạm đạo đức nhà giáo như chạy phong bì, đánh đập, trù dập học sinh... Vì vậy, việc nâng cao đạo đức nhà giáo cho thầy cô trong các trường học hiện nay là vô cùng cần thiết và cấp bách, góp phần to lớn vào sự nghiệp giáo dục - đào tạo.

2. NỘI DUNG

2.1. Quan điểm Hồ Chí Minh về đạo đức nhà giáo

Đạo đức nhà giáo có thể được hiểu là những quy tắc, chuẩn mực quy định thái độ và hành vi ứng xử của nhà giáo trong từng tình huống cụ thể. Đạo đức nhà giáo trong tư tưởng Hồ Chí Minh bao gồm những phẩm chất cơ bản: hết lòng phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân; thương yêu học trò và yêu nghề; yêu lao động và quý trọng người lao động chân tay; có tinh thần đoàn kết, giúp đỡ nhau cùng tiến bộ.

Hồ Chí Minh là hiện thân của một nhà giáo cách mạng, suốt đời vì nước vì dân, vì nền giáo dục nước nhà, đời tư trong sáng, giản dị, nói đi đôi với làm và là một tấm gương sáng

¹ Khoa Lý Luận Chính Trị - Luật, Trường Đại học Hồng Đức

ngời về tinh thần tự học. Phẩm chất đầu tiên Hồ Chí Minh trong nội dung đạo đức nhà giáo đó là phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân. Phẩm chất đạo đức này được đề cập trong nhiều bài viết, bài nói của Người. Trong buổi nói chuyện với thầy giáo, cô giáo lớp nghiên cứu chính trị khóa 1, Trường Đại học Nhân dân, Người căn dặn: “Chân lý là cái gì có lợi cho Tổ quốc, cho nhân dân. Cái gì trái với lợi ích của Tổ quốc, của nhân dân tức là không phải chân lý. Ra sức phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân - tức là phục tùng chân lý” [6; tr.378].

Hồ Chí Minh luôn có niềm tin mãnh liệt vào sức mạnh quần chúng nhân dân, luôn kính trọng nhân dân. Nếu quan niệm của đạo đức cũ coi nhân dân phụ thuộc vào giai cấp cầm quyền, thì quan niệm của Người, nhân dân lại được đặt ở vị trí cao nhất. Người khẳng định: “Trong bầu trời không có gì quý bằng nhân dân. Trong thế giới không gì mạnh bằng lực lượng đoàn kết của nhân dân” [6; tr.453]. Thầy, cô giáo phải học ở quần chúng nhân dân, “không học nhân dân là một thiếu sót lớn [5; tr.361]. Người cách mạng nói chung và nhà giáo nói riêng phải có phẩm chất cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư. Đó là những phẩm chất không thể thiếu đối với người làm thầy. Biểu hiện phẩm chất này ở người thầy giáo là dù khó khăn gian khổ đến đâu cũng phải thi đua dạy tốt. Sự nghiệp trồng người là quá trình lâu dài, khó khăn, mỗi người cần phải có quyết tâm, có kế hoạch, có phương pháp làm việc khoa học. Người thầy giáo phải là tấm gương sáng về rèn luyện đạo đức và tự học, đánh giá kết quả của người học phải khách quan, công bằng, không thiên tư thiên vị.

Phẩm chất nhà giáo còn thể hiện ở tình thương yêu học trò và yêu nghề. Đối với đạo đức nhà giáo, tình thương yêu học trò và yêu nghề có mối quan hệ mật thiết, tác động hỗ trợ nhau. Thương yêu học trò sẽ dẫn đến yêu nghề và ngược lại yêu nghề bao nhiêu thì sẽ yêu người bấy nhiêu. Theo Hồ Chí Minh, người thầy giáo phải quan tâm, săn sóc học trò với tình cảm sâu nặng như ruột thịt, song cách thể hiện phải phù hợp với từng lứa tuổi và cấp học. Ở bậc mẫu giáo và tiểu học, người thầy phải giành cho học trò một tình thương đặc biệt như tình cảm của cha mẹ với các con. Người căn dặn: “Làm mẫu giáo tức là thay mẹ dạy trẻ. Muốn làm được thì trước hết phải yêu trẻ, hay phải thương yêu các cháu như con em ruột thịt của mình. Các cháu nhỏ hay quấy, phải bền bỉ, chịu khó mới nuôi dạy được các cháu. Dạy trẻ cũng như trồng cây non. Trồng cây non được tốt thì sau này cây lên tốt. Dạy trẻ nhỏ tốt thì sau này các cháu thành người tốt” [7; tr.286].

Một trong những phẩm chất đạo đức quan trọng của nhà giáo là tinh thần đoàn kết. Hồ Chí Minh nhiều lần khẳng định sức mạnh của khối đại đoàn kết thống nhất và coi đây là nhân tố quyết định thắng lợi của cách mạng Việt Nam. Trong môi trường sư phạm, Người hiểu rất rõ giá trị của sự đoàn kết. Đoàn kết sẽ tạo ra bầu không khí vui vẻ thoải mái, kích thích sự khám phá, sáng tạo trong giảng dạy và nghiên cứu; đồng thời sẽ tạo ra môi trường thi đua lành mạnh, phát huy được khả năng của cá nhân và sức mạnh tập thể, cống hiến cho sự nghiệp giáo dục. Chính vì vậy, Người luôn giáo dục tinh thần đoàn kết trong đội ngũ thầy giáo, cô giáo.

Hồ Chí Minh luôn quan tâm đến sự gương mẫu về đạo đức trong mỗi thầy cô giáo. Sự gương mẫu ở đây thể hiện trước hết những điều mình dạy học trò, Người nói: “Muốn cho học sinh có đức thì giáo viên phải có đức. Ví như bảo học trò phải dậy sớm mà giáo viên thì trưa mới dậy cho nên thầy giáo, cô giáo phải gương mẫu” [7; tr.270]. Người thầy có

ý thức về sự gương mẫu của mình tức là đang tự hoàn thiện mình. Người thầy dạy học trò gương mẫu trong các lĩnh vực đời sống, nghĩa là người thầy đang trên con đường xây dựng đạo đức cho mình. Việc tu dưỡng, rèn luyện đạo đức phải thường xuyên suốt đời, theo Hồ Chí Minh, ở trong mỗi con người ai cũng có điểm hay điểm dở, có cái thiện có cái ác. Hai mặt này luôn luôn mâu thuẫn và đấu tranh gay gắt với nhau. Cuộc đấu tranh đó là trường kỳ gian khổ. Do không chú ý nên có người ở trong hoàn cảnh này thì tốt nhưng sang hoàn cảnh khác không tiếp tục phấn đấu, rèn luyện rơi vào chủ nghĩa cá nhân, thoái hóa, biến chất. Vì vậy, Người căn dặn người cách mạng nói chung, người thầy nói riêng phải thường xuyên tu dưỡng đạo đức suốt đời, kiên trì bền bỉ, không được chủ quan. Việc tu dưỡng rèn luyện đạo đức của nhà giáo phải được thực hiện trong mọi lĩnh vực của cuộc sống như đối với công việc, quan hệ đồng nghiệp, học trò, cha mẹ học trò, các tổ chức đoàn thể,... Người căn dặn rằng phải xây dựng “quan hệ thật tốt, đoàn kết chặt chẽ, giữa thầy với thầy, giữa thầy và trò,... giữa cán bộ các cấp, giữa nhà trường với nhân dân” [8; tr.508]. Chỉ có rèn luyện công phu như vậy, người thầy mới có được những phẩm chất tốt đẹp cho các thế hệ học trò noi theo. Như vậy, quan điểm Hồ Chí Minh về đạo đức nhà giáo đến nay vẫn còn nguyên giá trị và có ý nghĩa quan trọng trong sự nghiệp giáo dục đào tạo.

2.2. Thực trạng phẩm chất đạo đức nhà giáo của thầy cô trong các trường hiện nay

2.2.1. Mặt tích cực

Các thầy cô giáo luôn nhận thức rõ trách nhiệm to lớn trong sự nghiệp giáo dục - đào tạo. Tác giả tiến hành khảo sát 500 thầy cô giáo ở các cấp học mầm non, tiểu học, trung học cơ sở và trung học phổ thông trên địa bàn huyện Quảng Xương, tỉnh Thanh Hóa trong năm học 2018 -2019; kết quả cho thấy từ 95% thầy cô được hỏi xác định rằng rất thường xuyên gần gũi, trò chuyện hướng dẫn bài cho các em học sinh. 92% số thầy cô giáo thường xuyên động viên, giúp đỡ các em học sinh có hoàn cảnh đặc biệt. Có 78% thầy cô giáo xác định cần thiết sử dụng công nghệ thông tin vào giảng dạy. Khi được hỏi thầy cô giáo có thường xuyên thực hiện tốt mọi đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước không? Câu trả lời rất thường xuyên chiếm 93%. 85% thầy cô được hỏi xác định luôn luôn tích cực học tập nâng cao trình độ, hiểu biết kiến thức. Có 90% thầy cô giáo khẳng định thường xuyên trao đổi tình hình học tập của học sinh cho phụ huynh. Khi được hỏi trong nhà trường có thường xuyên tổ chức các buổi diễn đàn học tập và làm theo đạo đức Hồ Chí Minh về cần, kiệm, liêm, chính... có 91% xác định là thường xuyên, 95% các thầy cô giáo lên án mạnh mẽ bệnh thành tích trong các nhà trường hiện nay. Bên cạnh đó, trực tiếp giảng dạy lớp đại học hệ Vừa học vừa làm Sư phạm Toán K22C, K22D năm học 2018 - 2019, tác giả tiến hành khảo sát các giáo viên (giáo viên dạy trung học cơ sở) bằng hình thức phát phiếu tham vấn với những nội dung khác nhau. Khi phát phiếu điều tra với nội dung: Hiện nay, ở trong nhà trường có cần thiết thực hiện đoàn kết hay không. Câu trả lời là rất cần thiết chiếm 85%. Trực tiếp trao đổi với cô giáo Lê Thị Hải giáo viên dạy Toán trường Trung học cơ sở Thiệu Hóa về sự cần thiết thay đổi phương pháp dạy toán cho học sinh trong thời kỳ đổi mới. Cô giáo cho hay, bản thân luôn luôn tìm tòi các phương pháp thực hành tích cực gắn liền với thảo luận nhóm nhằm nâng cao chất lượng dạy học.

Nhìn chung đội ngũ nhà giáo đã nhận thức rõ trách nhiệm của mình đối với sự nghiệp “trồng người”, thể hiện sự tâm huyết với nghề nghiệp; thực hiện tốt mọi đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật Nhà nước; tận tụy với công việc trên tinh thần “tất cả vì học sinh thân yêu”. Nhiều nhà giáo đã luôn có ý thức giữ gìn danh dự lương tâm trong sáng, lối sống lành mạnh, giản dị; có tinh thần đoàn kết, thương yêu, giúp đỡ đồng nghiệp trong cuộc sống và trong công việc; có lòng nhân ái, bao dung, độ lượng, đối xử hòa nhã với học sinh, tận tâm giúp đỡ các em có hoàn cảnh khó khăn, động viên gần gũi sẻ chia với học trò. Nhiều thầy giáo, cô giáo là tấm gương sáng ngời trong sự nghiệp giáo dục. Chẳng hạn: sự hy sinh thầm lặng của các thầy giáo Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xã Nậm Sỏ huyện Tân Uyên, tỉnh Lai Châu thật gian nan và nguy hiểm. Để kịp lễ khai giảng năm học mới 2018 - 2019 của 50 học sinh ở bản Nà Ui của Trường Phổ thông Dân tộc Bán trú Tiểu học xã Nậm Sỏ, các thầy đã không quản quãng đường khó khăn để giúp đỡ các em học sinh thân yêu. Với địa hình hiểm trở không cầu, không phà, không bè, vậy nên để qua được con suối Pá Đảnh mùa lũ với dòng nước cuồn cuộn chảy xiết các em phải nhờ tới sự giúp sức của bố mẹ và các thầy cô giáo. Để đảm bảo vật dụng như quần áo đi học, sách vở không bị ướt, cách duy nhất là cho vào túi nilông buộc chặt. Sau đó, 1 người lớn cõng 1 em nhỏ đi ngược lên phía thượng nguồn rồi thả mình lặn theo dòng suối bơi vào bờ [10].

Hiện nay, trong các nhà trường công tác chuyên môn là quan trọng. Mỗi thầy cô luôn có trình độ, năng lực, phẩm chất đạo đức cách mạng cần, kiệm, liêm chính, chí công vô tư; tìm tòi học hỏi nắm bắt những cái mới, ứng dụng công nghệ thông tin vào bài giảng và các kỹ năng sử dụng hình ảnh, âm thanh trong việc thiết kế bài giảng. Bên cạnh việc các thầy cô giáo hoàn thành tốt chuyên môn, mỗi người luôn có ý thức đoàn kết, thương yêu, giúp đỡ học sinh. Họ sẵn sàng chia sẻ một phần thu nhập từ lương để động viên giúp học sinh nghèo. Tấm gương vợ chồng thầy Lương Văn Bá (sinh năm 1977), giáo viên môn thể dục trường THCS Dũng Hợp (xã Nghĩa Dũng, huyện Tân Kỳ, Nghệ An) tiết kiệm tiền lương nấu bữa sáng miễn phí cho học sinh nghèo. “Vào thứ 3 hàng tuần, 250 suất ăn miễn phí được trao tận tay các em học sinh nghèo 3 cấp học trên địa bàn 2 xã Nghĩa Dũng và Nghĩa Hợp, huyện Tân Kỳ, Nghệ An). 250 em học sinh tập trung từ sớm, đón nhận những suất ăn sáng, tự chọn chỗ ngồi, ăn ngon lành để kịp giờ lên lớp. Vợ thầy Bá - cô Phạm Thị Thêu (sinh năm 1977, giáo viên dạy văn, Trường THCS Dũng Hợp) làm việc không ngơi tay để chuẩn bị từng suất ăn sáng, trao tận tay cho học sinh. Thầy Bá quán xuyến mọi việc, xem xét chỗ này, chỗ kia, hỏi han các em về thức ăn, nhắc nhở các em giữ trật tự và vệ sinh chung...” [2].

Thực tế cho thấy, ở nhiều nơi, có những giáo viên chấp nhận xa gia đình, bè bạn... lên miền núi, vùng sâu, vùng xa, biên giới, hải đảo dạy học. Đã có biết bao người thầy không màng danh lợi, sống đạm bạc, suốt đời vì sự nghiệp giáo dục và đào tạo. Các thầy cô giáo luôn nhận thức đúng đắn nghề giáo là nghề cao quý và được biểu hiện rõ ở tình thương yêu học trò và tận tâm với sự nghiệp trồng người. Tấm gương thầy giáo Hà Văn Tùng cùng các thầy cô trong ban giám hiệu nhà trường tiểu học Phú Sơn, Quan Hóa, Thanh Hóa, không quản đường xá xa xôi, đến tận các thôn bản tìm hiểu hoàn cảnh gia đình của từng học sinh để chia sẻ, động viên, thuyết phục học sinh tạo điều kiện cho con em đến trường [4].

2.2.2. Mặt hạn chế

Thực tế vẫn có một số nhà giáo thiếu tâm huyết với nghề, không tuân thủ những quy chuẩn của đạo đức nghề nghiệp, thậm chí vi phạm đạo đức nghề nghiệp, danh dự, lương tâm nhà giáo như nhận phong bì, chạy trường, chạy điểm, lạm thu tiền quỹ, đánh đập học sinh gây bức xúc cho gia đình, xã hội,... Những ngày qua, dư luận xã hội lên án mạnh mẽ việc làm phản cảm của một giáo viên tại Quảng Bình trong việc đưa ra hình phạt cho học sinh. Cụ thể ngày 19/11/2018, em Hoàng Long N, lớp 6.2 trường THCS Duy Ninh (tỉnh Quảng Bình) có nói tục ngoài sân trường, bị đội cờ đỏ ghi vào sổ. Cô giáo Nguyễn Thị Phương Thủy đã bắt các bạn cùng lớp tát liên tiếp vào má N tổng cộng 231 cái [1]. Hoặc sự việc gây xôn xao dư luận khi hàng loạt học sinh nam (đang học và đã ra trường) tố cáo hiệu trưởng Đinh Bằng My có hành vi dâm ô các em ngay tại phòng làm việc. Một số nam sinh kể rằng nhiều lần bị hiệu trưởng gọi lên phòng hiệu trưởng. Thầy bắt vào buồng rồi yêu cầu tự cởi quần áo của mình để thầy nghịch. Sau đó, thầy bắt đầu thực hiện hành vi lạm dụng tình dục. Mỗi lần, thầy sẽ cho kẹo hoặc cho tiền (20.000 - 30.000 đồng). Thầy này dọa nam sinh không được nói với ai nếu không là chết với thầy [11].

Trong công tác chuyên môn, vẫn còn số ít thầy cô chưa thực sự công tâm, ở một số trường học chưa đánh giá đúng thực chất kết quả học tập của học sinh; có trường hợp chưa thực sự tích cực nghiên cứu, tìm tòi trong giảng dạy, khám phá cái mới; còn có biểu hiện tiêu cực và bệnh thành tích trong giáo dục như chạy điểm chạy bằng cấp, nhận phong bì làm giảm uy tín, niềm tin của học sinh và phụ huynh đối với đội ngũ nhà giáo. Chẳng hạn, hiện nay khi tiến hành khảo sát một số trường học trên địa bàn huyện Quảng Xương, tỉnh Thanh Hóa và thống kê cho thấy rằng đối với giáo viên, gần 18% đối tượng được khảo sát cho rằng giáo viên thiếu trung thực trong đánh giá kết quả học tập của học sinh lớp mình dạy/chủ nhiệm để được nhà trường công nhận danh hiệu thi đua. 25% giáo viên còn hạn chế trong công tác đổi mới phương pháp và sử dụng công nghệ thông tin.

2.2.3. Nguyên nhân của những hạn chế

Sự hạn chế trong biểu hiện của giáo dục đạo đức nhà giáo ở các thầy cô trong các nhà trường hiện nay là do một số nguyên nhân chủ yếu sau đây:

Sự thiếu ý thức của một số thầy, cô giáo đối với nghề giáo - nghề cao quý nhất trong các nghề cao quý

Chức năng trọng yếu của giáo dục là hình thành và phát triển nhân cách con người toàn diện. Lực lượng chủ yếu đảm nhận và thực hiện chức năng này là đội ngũ giáo viên. Việc hình thành và phát triển nhân cách cho thế hệ trẻ là trách nhiệm nặng nề của nhà giáo. Người giáo viên là những người trực tiếp truyền đạt cho thế hệ trẻ hệ thống tri thức khoa học, kỹ năng, kỹ xảo lao động nghề nghiệp, truyền bá cho họ lý tưởng và đạo đức chân chính, đào tạo họ trở thành những người có ích cho đất nước. Vì vậy, nghề giáo rất quan trọng và luôn được xã hội tôn trọng. Đa số các thầy cô giáo đều nhận thức đúng trách nhiệm nghề giáo. Tuy nhiên, ở một số nơi, một số trường vẫn còn tình trạng thầy cô ý thức kém về nghề dạy học, chưa thấy được sự cao quý của nghề giáo viên trong xã hội; tính tự giác trong tu dưỡng rèn luyện đạo đức chưa thường xuyên, chưa thực sự gắn bó tâm huyết với nghề nghiệp, tính mô phạm chưa cao nên còn vi phạm đạo đức nhà giáo.

Do sự tác động của mặt trái kinh tế thị trường làm ảnh hưởng một bộ phận nhà giáo suy thoái về đạo đức, lối sống

Hiện nay, sự phát của nền kinh tế thị trường làm tăng trưởng nền kinh tế đất nước, mặt khác, nó tác động không nhỏ tới đời sống đạo đức xã hội nói chung và đạo đức của nhà giáo nói riêng. Trước những tác động về lợi ích kinh tế, vật chất của nền kinh tế thị trường các thầy, cô giáo vẫn luôn yêu nghề tha thiết, thường xuyên nâng cao trình độ học vấn và luôn phát huy tốt những phẩm chất đạo đức mẫu mực, trong sáng. Bên cạnh đó cũng có một số thầy, cô giáo do tác động của mặt trái nền kinh tế thị trường đã có những hành động sai lệch, thương mại hóa các hoạt động giáo dục; hiện tượng đề cao lợi ích vật chất, lối sống thực dụng, không ít vì đồng tiền và danh lợi chà đạp lên quan hệ thầy trò, đồng nghiệp, thậm chí còn có những biểu hiện suy thoái về đạo đức, lối sống, vi phạm nghiêm trọng đến tư cách nghề nghiệp, làm ảnh hưởng xấu đến vị thế của người thầy luôn được xã hội tôn vinh.

Trong công tác lãnh đạo quản lý và thanh tra, kiểm tra ở một số nhà trường còn chưa chặt chẽ, phản ánh chưa đúng như trong thực tiễn

Sự hạn chế trong công tác lãnh đạo quản lý nhà trường về xây dựng, đào tạo đội ngũ nhà giáo có trình độ, chuyên môn, đạo đức nghề nghiệp. Hiện nay có một số trường học vẫn còn tình trạng xảy ra sai phạm ở thầy cô không có trách nhiệm với học sinh như đánh đập, trù dập,... trong khi đó công tác thanh kiểm tra, quản lý còn chưa sát sao đúng thực tế thậm chí có lúc có nơi còn bao che cho các lỗi sai đó.

2.3. Một số giải pháp nhằm nâng cao phẩm chất đạo đức nhà giáo cho thầy cô trong các nhà trường hiện nay theo tư tưởng Hồ Chí Minh

Từ sự phân tích những biểu hiện của phẩm chất đạo đức nhà giáo trong các nhà trường ở Việt Nam hiện nay, trên cơ sở vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh, trong thời gian tới, theo tác giả cần thực hiện một số giải pháp sau:

Thứ nhất, nâng cao ý thức trách nhiệm của các thầy cô về nghề nghiệp bản thân, luôn xác định nghề giáo là một trong những nghề cao quý nhất trong các nghề cao quý

Sinh thời, cố Thủ tướng Phạm Văn Đồng đã nói rằng nghề dạy học là nghề cao quý nhất trong các nghề cao quý, nghề sáng tạo nhất trong các nghề sáng tạo. Từ xưa đến nay, bất kể trong thời kỳ nào, nghề dạy học luôn được coi là nghề cao quý, được xã hội tôn vinh và luôn coi đối tượng lao động của mình chính là nhân cách, tâm hồn và thể chất con người; công cụ lao động của nghề dạy học chủ yếu là bằng bản thân, là toàn bộ nhân cách của người thầy; phương pháp lao động của người thầy là phương pháp nêu gương, cảm hóa đối tượng bằng tư tưởng, tình cảm của mình... để tạo ra những sản phẩm đặc biệt - là những con người có ý thức, biết vận dụng tri thức, kỹ năng và bắt nhịp với thời đại, biết độc lập, tự chủ và sáng tạo. Trong nghề dạy học người thầy là cầu nối giữa quá khứ, hiện tại, tương lai và mang trên vai mình trọng trách truyền lại tri thức, văn hóa, đạo đức... cho các thế hệ mai sau.

Nghề giáo là nghề cao quý còn được thể hiện ở phẩm chất, tài năng, năng lực của người thầy. Người thầy cần phải là một tấm gương về đạo đức, lối sống để học sinh noi theo, luôn xác định yêu học trò của mình như con ruột. Bản thân mỗi người đứng lớp xác định nghề cao quý của mình, ý thức nhắc nhở thầy cô mang trọng trách lớn lao - những

người miệt mài với bảng đen, phấn trắng để tạo ra thế hệ có ích cho mai sau. Trách nhiệm của người thầy đối với sự nghiệp trồng người là vô cùng lớn lao.

Hiện nay, đất nước trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế, Đảng ta coi giáo dục đào tạo là quốc sách hàng đầu. Vì vậy, vị trí, vai trò trọng trách của người thầy càng hết sức quan trọng, quyết định trực tiếp đến chất lượng nguồn nhân lực nước nhà cũng như hình ảnh vị thế của Việt Nam trên trường quốc tế. Do đó, bất kỳ khi nào mỗi thầy cô giáo luôn ý thức sâu sắc được sứ mệnh của mình vừa đảm đương trọng trách đào tạo ra nguồn nhân lực để phát triển kinh tế - xã hội nhanh, bền vững, vừa góp phần không nhỏ vào quá trình hình thành nhân cách con người Việt Nam giàu lòng yêu nước, có tinh thần tự hào với truyền thống văn hóa, lịch sử ngàn năm của dân tộc.

Thứ hai, phải làm tốt công tác giáo dục chính trị tư tưởng, đạo đức cho mỗi nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục

Phẩm chất đầu tiên rất quan trọng của người đứng trên bục giảng là yêu Tổ quốc, yêu nhân dân gắn liền với những biểu hiện cụ thể trung với nước, hiếu với dân, thực hiện tốt mọi đường lối, chủ trương, chính sách pháp luật của Đảng, Nhà nước. Thực tế cho thấy trước tác động của nền kinh tế thị trường trong bối cảnh hội nhập quốc tế, sự biến đổi thang giá trị nhân cách và các chuẩn giá trị nhân cách diễn ra rất nhanh chóng trong xã hội, Không ít trường hợp vì đồng tiền và danh lợi chà đạp lên quan hệ thầy trò, đồng chí, đồng nghiệp. Những biểu hiện đó đã tác động lớn đến đời sống xã hội, làm hoen ố hình ảnh nghề cao quý luôn được xã hội tôn vinh. Vì vậy, vấn đề bồi dưỡng, rèn luyện đạo đức nhà giáo cần phải được xem là nhiệm vụ trọng tâm, thường xuyên, có tính chiến lược không chỉ trong nhận thức mà quan trọng quyết định hơn là mỗi nhà giáo phải tự xây dựng kế hoạch triển khai tự rèn luyện nâng cao đạo đức của mình.

Nâng cao hơn nữa về vai trò, trọng trách của nhà giáo cũng như cán bộ quản lý giáo dục thấy rõ trách nhiệm của mình với xã hội nghĩa vụ người thầy cô trong ngành giáo dục với việc bồi dưỡng thế hệ con người có ích cho đất nước. Khơi dậy lương tâm, trách nhiệm, nhiệt huyết nhiệt tình trong mỗi nhà giáo để mỗi người có khát vọng cống hiến cho sự nghiệp giáo dục nước nhà ngày một phát triển và hội nhập.

Hiện nay, Đảng và Nhà nước ta luôn khẳng định vai trò của giáo dục đào tạo, trong đó có đội ngũ thầy, cô giáo và những người làm công tác quản lý giáo dục. Nghị quyết Hội nghị Trung ương 8 khóa XI (Nghị quyết số 29-NQ/TW) về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo đã tiếp tục khẳng định quan điểm “Giáo dục và đào tạo là quốc sách hàng đầu, là sự nghiệp của Đảng, Nhà nước và của toàn dân” và đề ra 9 nhiệm vụ; trong đó có nhiệm vụ về “Phát triển đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục và đào tạo” nhằm chuẩn hóa đội ngũ nhà giáo theo từng cấp học và trình độ đào tạo, đồng thời có cơ chế kiên quyết đưa ra khỏi ngành đối với những người không đủ phẩm chất, năng lực, không đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ,...

Thứ ba, các nhà trường và cơ sở giáo dục cần có chính sách đãi ngộ đối với đội ngũ nhà giáo, tạo điều kiện thuận lợi nhất để nhà giáo làm việc và cống hiến

Sự nghiệp giáo dục đào tạo là cả một quá trình lâu dài để tạo ra con người có ích cho đất nước. Muốn vậy cần phải quan tâm đến đội ngũ thầy cô giáo - những người trực tiếp

đảm nhiệm sứ mệnh vẻ vang đó. Vì thế nhất thiết đảm bảo lương và thu nhập hàng tháng cho các thầy giáo cô giáo. Đối với công chức Nhà nước hưởng lương ngân sách, để đảm bảo đời sống của người lao động trong thời kỳ ảnh hưởng suy thoái kinh tế toàn cầu, Chính phủ đã nâng mức lương tối thiểu cho người lao động và cùng với đó, thu nhập của giáo viên cũng được tăng lên. Tuy nhiên thực tế ở một số tỉnh, huyện, trường thu nhập giáo viên của người lao động hợp đồng còn thấp trong khi thời gian công tác lâu năm. Chính vì thế cần phải có sự quan tâm của Đảng và Nhà nước, sự nỗ lực lớn của Chính phủ, của nhà trường trong việc bảo đảm an sinh xã hội, ổn định cuộc sống cho giáo viên đặc biệt là giáo viên trẻ hợp đồng. Điều này có ý nghĩa quan trọng giúp thầy cô giáo vượt qua những khó khăn trong cuộc sống, đồng thời động viên họ gắn bó hơn với nơi mình công tác. Đặc biệt ngành giáo dục cần phát huy hơn việc thực hiện thường xuyên cuộc vận động *Xây dựng mái ấm công đoàn* giúp đỡ những giáo viên chưa có nhà ở đang phải đi ở thuê; chương trình *Xây dựng nhà công vụ cho giáo viên vùng sâu vùng xa* đạt hiệu quả cao nhất.

Đồng thời thực hiện phương châm “đổi mới chính sách, cơ chế tài chính, huy động sự tham gia đóng góp của toàn xã hội; nâng cao hiệu quả đầu tư để phát triển giáo dục và đào tạo” [3; tr.117]. Kêu gọi sự quan tâm của toàn xã hội với sự nghiệp giáo dục và đào tạo nhất là sự ủng hộ của các cấp ủy Đảng, chính quyền và sự đồng thuận của nhân dân.

Thứ tư, nâng cao phẩm chất đạo đức nhà giáo thông qua việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh

Thường xuyên quán triệt, cụ thể hóa các nội dung trong Chỉ thị 05 của Đảng về việc thực hiện học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh cụ thể là làm theo đạo đức nhà giáo Hồ Chí Minh. Giữ gìn tình đoàn kết, thống nhất trong tập thể sư phạm, biết lắng nghe, sẵn sàng học hỏi và cầu tiến bộ. Nêu cao nguyên tắc, tính kỷ luật và tính kế hoạch trong hoạt động sư phạm; chấp hành nghiêm pháp luật của Nhà nước và quy định về đạo đức nhà giáo của Bộ Giáo dục và Đào tạo; coi trọng, giữ vững, phát huy truyền thống tôn sư trọng đạo của dân tộc; thực hiện tốt cuộc vận động mỗi thầy cô giáo là tấm gương về đạo đức và tự học. Luôn thể hiện sự chuẩn mực, tính mô phạm trong tác phong, lối sống, trong giải quyết các mối quan hệ với mọi người, với công việc, với bản thân mình, nhất là đối với người học. Đặc biệt phải chú trọng giải quyết mối quan hệ với người học, dựa trên nguyên tắc sư phạm và gắn với thực hiện “Cần kiệm liêm chính, chí công vô tư” không để mặt trái cơ chế thị trường với những tác động tiêu cực làm ảnh hưởng đến mối quan hệ thầy trò.

Thứ năm, tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra những biểu hiện vi phạm trong đạo đức nhà giáo

Để khắc phục tình trạng vi phạm đạo đức nhà giáo gây nhiều bức xúc trong dư luận xã hội. Bộ giáo dục và Đào tạo có nhiều văn bản, chỉ đạo các địa phương quán triệt và tổ chức cho giáo viên học tập. Chỉ thị số 1737/CT-BGĐT ngày 15/5/2018 về việc tăng cường công tác quản lý và nâng cao đạo đức nhà giáo trong các trường học. Tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra để chấn chỉnh và xử lý kịp thời, nghiêm túc những biểu hiện vi phạm về đạo đức nhà giáo, góp phần làm trong sạch môi trường giáo dục; đồng thời tuyên dương những tấm gương nhà giáo tiêu biểu có lương tâm, trách nhiệm, tận tụy, dành trọn tâm huyết và trí tuệ cho sự nghiệp giáo dục, hết lòng vì học sinh thân yêu.

Thực tế hiện nay, cần thiết phải có những chương trình tập huấn cho giáo viên nâng cao đạo đức nhà giáo. Trong các nhà trường cần phải đưa ra những nội quy, quy định cụ thể rõ ràng và tăng cường thanh tra, kiểm tra nền nếp, kỷ cương lớp học; xử lý nghiêm các giáo viên, nhân viên, người lao động có hành vi thái độ vi phạm đạo đức, bạo hành học sinh. Đồng thời nhà trường phải luôn quan tâm bồi dưỡng những nhà giáo có tâm huyết nhiệt tình, có hoàn cảnh khó khăn nhưng vẫn vươn lên trong sự nghiệp trồng người. Mặt khác, loại bỏ những nhà giáo sa sút về phẩm chất đạo đức, kém về trình độ, chuyên môn. Hiện nay, Luật Giáo dục do Quốc hội ban hành ngày 14/6/2019 quy định rõ nhiệm vụ nhà giáo ở điều 169 là phải nêu gương tốt cho người học. Gương mẫu thực hiện điều lệ nhà trường, quy tắc ứng xử nhà giáo. Giữ gìn phẩm chất uy tín, danh dự của nhà giáo; tôn trọng, đối xử công bằng với người học; bảo vệ các quyền, lợi ích chính đáng của người học. Đặc biệt điều 22 chỉ rõ rằng xúc phạm nhân phẩm, danh dự, xâm phạm thân thể người học là các hành vi bị nghiêm cấm trong cơ sở giáo dục.

3. KẾT LUẬN

Trong hệ thống quan điểm lý luận Hồ Chí Minh để lại cho dân tộc Việt Nam, đạo đức nhà giáo là một trong những nội dung quan trọng. Hiện nay, sự nghiệp đổi mới đất nước và hội nhập quốc tế đang đặt ra yêu cầu về chiến lược trồng người, vì lẽ đó càng phải coi trọng vai trò của giáo dục đào tạo, tầm quan trọng người thầy. Ở các nhà trường, đa số các thầy cô giáo luôn hết lòng hết sức, có tâm huyết, trách nhiệm gắn bó lâu dài với nghề dạy học; tận tụy thương yêu và chỉ bảo học sinh, có tình thân đoàn kết trong sáng với đồng nghiệp; luôn quyết tâm phấn đấu thực hiện mục tiêu giáo dục đào tạo đặt ra. Tuy nhiên, thực tế cho thấy ở một số nơi, một số trường vẫn còn xảy ra tình trạng một vài thầy cô do nhận thức chưa đúng dẫn đến hành động vi phạm đạo đức nhà giáo như: chạy điểm, chạy phong bì; cô giáo bắt học sinh trong lớp tát bạn, bắt học sinh quỳ, “dạy” học sinh bằng roi; thầy giáo xâm hại tình dục học sinh... Vì vậy, việc nâng cao đạo đức nhà giáo cho thầy cô trong nhà trường hiện nay theo tư tưởng Hồ Chí Minh có ý nghĩa sâu sắc và cần phải làm thường xuyên, liên tục. Thiết nghĩ rằng, thực hiện tốt điều này sẽ góp phần to lớn vào sự nghiệp “trồng người” đáp ứng yêu cầu phát triển nguồn nhân lực của đất nước.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [2] *Hồ Chí Minh Toàn tập* (2011), tập 6, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [3] *Hồ Chí Minh Toàn tập* (2011), tập 10, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [4] *Hồ Chí Minh Toàn tập* (2011), tập 12, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [5] *Hồ Chí Minh Toàn tập* (2011), tập 15, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [6] Hoàng Yên (2018), *Vụ Hiệu trưởng bị tố dâm nhiều nam sinh ở Phú Thọ: nạn nhân tiết lộ số lần bị thầy gọi lên phòng*, <http://doisongphapluat.com/hoc-sinh-vu-hieu-truong-bi-to-dam-nhieu-nam-sinh-o-phu-tho...>, ngày truy cập 17/12/2018.

- [7] Quang Anh (2018), *Vụ việc giáo viên phạt học sinh bằng 231 cái tát: Những em tát bạn cũng bị tổn thương*, <https://baomoi.com/vu-viec-giao-vien-phat-hoc-sinh-bang-21-cai-tat-nhung-em-tat-...2877>, ngày 29/11/18.
- [8] Thuần Việt (2018), *Thầy trò vùng cao bơi suối đến trường dự khai giảng 2018-2019*, <http://tinmientrung.com/thay-tro-vung-cao-boi-suoi-den-truong-du-khai-giang-2018-2019>, ngày 05/09/2018.
- [9] Minh Tư (2017), *Trau dồi phẩm chất đạo đức nghề để nâng cao chất lượng giáo dục*, <https://baomoi.com/trau-doi-pham-chat-dao-duc-nghe-de-nang-cao-chat-luong-giao-duc/c/23>, ngày 20/08/17.
- [10] Báo Dân trí (2019), *Vợ chồng thầy cô giáo nấu hàng trăm suất ăn sáng miễn phí cho học trò nghèo*, <http://giadinh.net.vn/vo-chong-thay-co-giao-nau-hang-tram-suat-an-sang-mien-phi>, ngày 16/05/2019.
- [11] Khánh Linh (2019), *Guồng giáo viên “cắm bản” tiêu biểu ở vùng cao Quan Hóa*, <http://vietgiaitri.com/guong-giao-vien-cam-ban-tieu-bieu-o-vung-cao-Quan-Hoa>, ngày 23/11/2019.

SOME SOLUTIONS TO IMPROVE THE TEACHER’S ETHICS FOLLOWING HO CHI MINH’S INDEOLOGY IN THE SCHOOL NOW

Le Thi Hoa

ABSTRACT

Throughout his revolutionary life, Ho Chi Minh always focused on promoting the role of educators in the society. In which, he argued that the teachers were responsible for training and fostering the young generation to meet the development of the country. So what do teachers’ ethics following Ho Chi Minh's thought include? How to improve teachers’ ethics in the school now? That is the content and scope of the study in this article.

Keywords: *Ho Chi Minh's indeology, teachers'ethics .*

Ngày nộp bài: 29/10/2019; Ngày gửi phản biện: 22/11/2019; Ngày duyệt đăng: 30/12/2019